

VERTEC.

Izhaja
1. dné v
mesecu
in stoji
za celo
leto 2 gl.
40 kr.,
za pol
leta 1 gl.
20 kr.
Po
pošti:
za celo
leto 2 gl.
60 kr.,
za pol
leta 1 gl.
30 kr.



Naroč-
nina naj
se na-
prej pla-
čuje in
pošilja
ured-
ništvu v
šent-
peter-
skem
pred-
mestji
hš. št. 15
v Lju-
bljani.
(Lai-
bach.)

Časopis s podobami za slovensko mladost.

Štev. 8.

V Ljubljani 1. avgusta 1873.

Leto III.

Vesela tovarišija.

Be skupaj tovariši, hitro z mano!
V zeleni gozdíček vas peljem saboj,
Kjer tički prelubi veselo pojó
In sapice mile pihljajo hladno;
Zapeli si bodemo pesmico vsi,
Ki se nam iz gerla najlepše glasi.
Tralá tralá tralá.
Vesel'ga smo sercá.

Prijatli smo zvesti, smo čersti, mladi,
Brez skérbi, težave, kaj maramo mi;
V zelenji in cvetji pred nami je vse
Prihodnost najlepša mladini cvetè.
Zatoraj zapojmo, prijatli, lepó,
Da daleč po gozdu odmévalo bo;
Tralá tralá tralá
Vesel'ga smo sercá.

Zdaj hitro tovar'si, da pridemo prej
V zeleni gozdíček, — zatorej naprej!
Po stezi med drevjem, kjer vetrič pihljá,
In memo hladivna vodíca šumljá.
Iz celega gerla zapojmo krepkó,
Ni bati se hud'ga, je jasno nebó;
Tralá tralá tralá
Naj poje vsak, kdor zná.

I. T.

Pet Andersenovih povestic, ki je luna pripoveduje.

(„Vertecu“ poslovenila Lujíza Pesjakova.)

I.

„Včeraj,“ tako mi je pripovedovala luna, „gledala sem na ozko s hišami ograjeno dvorišče. Kokoš z enajstimi piščeti je ležala tam in majhna nežna deklica je skakljala okolu njih; kokoš je kokljala in vsa prestrašena razprostirala

perotnici nad mladiče. V tem hipu je prišel deklčin oče in jo karal; jaz pa sem plavala naprej in nisem več mislila na to. Ali nocej, le malo trenutkov je tega, gledala sem zopet na ono dvorišče.

Vse je bilo tiho; kmalu pa je prišla mala deklica, splazila se je prav tiho do kokošinjaka, odrinila zapah in smuknila notri h koklji in k piščetom; upile so glasno in trepetale; deklica je tekala za njimi: videla sem vse na tanko, kajti kukala sem skozi luknjo v zidu. Jezila sem se nad neporednim otrokom in vesela sem bila, ko je prišel oče, in jo je še ostreje karal nego včeraj; prijel jo je za roko; ona pa je glavico nagnila nazaj, in modre oči so bile polne debelih solz. „Kaj delaš tukaj?“ je vprašal oče. „Kokoš sem hotela poljubiti, in jo zaradi včeraj odpuščenja prositi — ali nisem se upala tebi povedati tega!“

In oče je poljubil sladko nedolžnost na čelo, jaz pa sem jo poljubila na oči in na usta.“ —

II.

Luna je pripovedovala: „Videla sem ko je kadét postal oficir in pervič oblekel bliščečo uniformo; videla sem mlado dekle v nevestinej opravi in knezinjo srečno v krasnem kinču: ali nikoli nisem zagledala bláženstva, ki bi bilo enako onej majhnej štiriletnej deklici, katero sem opazovala nocej. Dobila je novo višnjavo obleko in nov klobuk rožnate barve; baš je pomerjala lišp in vsi so zahtevali luči; lunini žarki, ki so prešinjali okna, niso bili dosti svetli; vse druga svečava se je morala prižgati.

Tú je stala deklica čisto terda, kakor lesena punčka; boječje je od sebe tiščala laktí, da se nisti dotaknili nove obleke in perste je moléla daleč narazen. Kako bláženstvo je žarelo iz njenih oči, iz vsega njenega obličja! „Jutri pojdeš na sprehod v tej obleki,“ rekla je mati in hčerka je gledala presrečna na svojo opravo. „Mati!“ je vsklíknila, „kaj neki si bodo mislili psički, ko me bodo videli v tem lišpu?“ —

III.

„Videla sem, ko je jokala majhna deklica,“ pravila je luna, „jokala se je nad zlóbo svetá. Najlepšo punčko je dobila v dar. Oj, ta punčka je bila krasna in nežna! Ustvarjena ni bila za terpljenje svetá. Ali bratje deklčini, veliki, neporedni dečki, so punčko posadili visoko gori na drevo in potem zbežali. Deklica ni mogla doseči punčke, ni jej mogla pomagati doli in zato se je jokala, in punčka je menda tudi jokala, raztezala je roki mej zelenimi vejami in vsa nesrečna je bila videti. Dà, to je terpljenje svetá, o katerem je mamica tolikokrat govorila. Oj, uboga punčka! Mračilo se je že; in kedar noč popolnoma nastopi! Ali naj mari sama sedi na drevesi vso noč? Nè, nè! Tega ni pripustilo sočutje uboge deklice. „Jaz ostanem pri tebi!“ rekla je, dasiravno jej ni bilo posebno dobro pri serci. Zdelo se jej je že, kakor bi videla čepeti v germovji male škrate z visokimi špičastimi kapami, a bolj zadej v temnem drevoredu so plesale dolge pošasti: bliže in bliže so prihajale in stezale roke proti drevesu, kjer je sedela punčka; smijale so se zasramovaje in kazale nanjo s persti. Oh, kako hudo je bilo deklici! — „Pa, ako se nismo pregrešili,“ mislila si je, „ne more se nam bližati nikakoršno zlô. Ali sem morda vendar storila kakošen

greh?" In premišljevala je. „Oj, dà! zasmehovala sem ubogo raco z rudečo cunjjo na nogi; šepala je tako čudno, da sem se morala smijati. In greh je posmehovati se živalim.“ Gledala je k višku k punčki. „Ali si ti tudi zasmehovala žival?“ vprašala je in bilo je, kakor da bi punčka prikimala z glavo.“

IV.

„Bilo je v majhnem mestu,“ pravila je luna, „se vé da že v preteklem letu, ali to nič ne dé, videla sem vse prav na tanko; nocoj sem brala to stvar v časnikih, pa tam ni bilo popisano tako razločno. V gostilnici je sedel medvedar pri večerji, medved pa je bil privezan zunaj za skládanico, ubogi medved, ki ni nikomur hudega storil, da si je bil pač videti dosti divji. Gori pod streho v revnej izbici so se igrali v svitu svojih žarkov trije mali otroci; najstarejši je bil kakih šest let star, najmanjši ne več kakor dve. „Klač, klač!“ je šlo gori po stopnicah; kedó je neki to? Vrata se odpró — medved, veliki, kosmati medved! Dolgčas mu je bilo na dvorišči in našel si je pot po stopnicah. Vse sem videla,“ je dejala luna, „otroci so se zeló ustrašili velike kosmate zverine; vsak se je splazil v svoj kotiček; ali medved je našel vse tri in jih vohal, a storil jim nič žalega ni.“ „To je pač velik pes,“ mislili so si otroci in božali so medveda; medved se je ulegel na tla, najmanjše dete splezalo je nanj in skrivalo ruмено kodrasto glavico v njegov črn kozuh. Kar vzame najstarejši deček svoj boben ter bobna, da lje strašno ropotaló po izbi; medved se postavi na zadnji nogi in začne plesati; kako lepó je bilo to videti; vsak deček je potem prijel za svojo puško, tudi medved je hotel imeti svojo, in prav v redu jo je deržal: izverstnega tovariša dobili so ž njim. Zdaj so stopali drug za drugim: ena, dvé! ena, dvé! V tem hipu je prijel nekedo za kljuko; odperla so se vrata, in mati stopi v izbo. Ko bi bil videl, dragi moj poslušalec, njeni strah, njeni kot kreda beli obraz, na pol odperta usta, okamenele oči! — Prav iz duše veselo jej je kimalo najmanjše dete in v svojem jeziku zaupilo glasno: „Mama, mi se igramo vojake!“ — Potem je prišel medvedar!“ —

V.

„Jaz ljubim otroke,“ pripovedovala je luna, „posebno male, ki so prav smešni. Včasih pokukam mej zagrinjalom in polico v izbo, kedar ne mislijo name. Všeč mi je gledati je, ako se morajo sami slačiti. Najpred prileze majhna gola rama iz oblačila, potem roka; ali pa vidim, kako se sezuvajo in nežna, bela, polna nožica se prikaže, nožica prav da bi jo poljubila, in jaz jo poljubim!“

Kaj sem hotéla reči? Nocoj sem gledala skozi okno, pred katerim ni viselo zagrinjalo, kajti nihče ne stanuje nasproti. Videla sem celo trumo malih otrok, vsi bratje in sestre; mej njimi je bila deklica, komaj kake štiri leta stara, ali „oče naš“ vam je znala moliti, kakor le malo kedó. Mati je sedela vsak večer pri njenej posteljici in je poslušala kako moli, potlej jo je poljubila in čakala, da je deklica zaspala, kar se je zgodilo tako naglo, kakor se le oči zatisniti morejo. Nocoj sta bila dva večjih otrok malo neporedna: prvi je skakljal po enej nogi v svojej dolgej in belej ponočnej srajčki, a drugi je stal na stolu obdan z oblačili vseh drugih otrok in je rekel: „To so žive podobe!“ Tretji in četerti sta spravljala perilo lepo poredoma v predalnik in tako mora tudi biti. Mati je

sedela pri postelji najmanjšega otroka in je ukazala, da naj zdaj vsi molčé, ker bode mala „oče naš“ molila. Gledala sem čez lampo v posteljico male, kjer je ležala na tenkej belej prevleki, ročici skleneni, drobno obličje pa resno in pobožno; molila je na glas „oče naš.“ „Kaj pa je to,“ seže jej mati v besedo, „kedar moliš, daj nam denes naš vsakdanji kruh, pristaviš zmirom nekaj po tihoma, česar umeti ne morem. Povedati mi moraš, kaj je?“ Mala je molčala in nekako zmešano gledala svojo mater. „Povej, kaj praviš razen prošnje: daj nam denes naš vsakdanji kruh?“ „Nikari ne bodi huda, ljuba mati; molila sem: in prav obilo surovega masla nanj!“ —

Bog je oče sirot.

Tine je imel samo očeta še; mati mu je umerla že v zgodnej mladosti.

Njegov oče je bil tergovec, in je imel dosti posla pri svojih opravkih, a vendar poleg tega ni pozabil svojega sina. Skerbno ga je pošiljal v šolo, in Tine se je prav pridno učil ter se s tem hvaležnega izkazoval svojemu očetu.

Tine je bil deset let star, prav prijazen in vesel deček. In zakaj bi tudi ne bil vesel? Vsaj mu ni ničesar manjkalo, in oče ga je kot svojega edinca neizmerno ljubil.

Ali njegova vesela leta niso trajala dolgo; veselje njegovih pomladnjih let grenile so kmalu britke solzice.

Ne to, da je njegov oče pri trgovini mnogo izgubil, ne to — ampak hujši udarec britke osode ga je zadel.

Dobri njegov oče je nagloma izbolel in že skorej pol drugo leto bolan ležal v postelji. Nobeno zdravilo ni pomagalo nič, in oče je vsak dan postajal slabejši.

Imel pa je Tinetov oče bogatega prijatelja, Štefana po imenu. Ta mu je v boleznih tudi posojeval novcev na hišo.

Nekega dne, ko Tinetov oče vidi, da ga moči bolj in bolj zapuščajo, in se mu zadnja ura njegovega življenja bliža, pošlje po svojega prijatelja Štefana. Sè solznimi očmi ga prosi, naj on, ako ga Bog pokliče iz tega sveta, skerbí za ubogega Tineta, ki po njegovej smrti ne bode imel ne očeta ne matere.

„Tebi ga izročim, dragi moj Štefan! Vsaj si mi bil dosihdob zmirom dober in zvest prijatelj, imej me tudi po smrti še v blagem spominu in skèrbi za mojega Tineta. Matere nima več in zdaj bode moral še mene izgubiti; kam se bode pač revež podal! Zapustiti mu nimam ničesar, kajti to, kar sem si bil prihranil v boljših letih, pobrala mi je, kakor veš, nesreča in dolga bolezen. — Po mojej smrti vzameš ti moje posestvo za dolg; oj prosim te Štefan, vzemi tudi še mojega Tineta.“ Tako je govoril bolni oče svojemu prijatelju Štefanu.

Štefan obljubi očetu, da bode za Tineta skerbel prav po očetovski in bode gledal tudi na to, da se Tine izšola.

Kar je oče že dolgo prej čutil, to se je zdaj tudi zgodilo. Vsak dan je prihajal slabejši in nekega jutra se loči s težkim srcem od svojega sina Tineta za zmirom.

Štefan je prevzel po očetovej smrti hišo in tudi zapuščenega Tineta, ki je vedno zdihoval in jokal po svojem rajnem očetu.

Ali kmalu je Štefan pozabil, kar je obljubil svojemu prijatelju pri njegovej smertnej postelji. Neprijazno je začel gledati ubogo siroto Tineta in mu očitati revščino. In Tine? Oj uboga, zapuščena sirota! Terpel in prenašal je voljno vse in prosil Boga njegove pomoči in tolažbe. Pa Štefan ni jenjal godernjati nad njim. „Spraviti te moram od hiše,“ upil je skorej vsak dan nad ubogo siroto. In to se je tudi kmalu zgodilo. Štefan je namreč čul, da pri mlinarjevih, poldrugo uro od vasi, potrebujejo pastirja in tja hoče pognati ubovega Tineta. Kakor je sklenil, tako je tudi storil.

Nekega jutra pokliče Štefan Tineta prav zgodaj, podá mu zveženj v roke in reče: „Tukaj le pojdi sè staro sosedo, peljala te bode služit; dosti si velik, da si obleko in hrano zaslužiš!“ — Tine malo da ne omedli, ko čuje to žalostno povelje. „Joj, še celó drago domačo hišo moram zapustiti!“ joka in zdihuje.

Klečé je prosil Štefana, naj bi ga še obderžal pri sebi, pa vse je bilo zastoj. Štefanovo serce je bilo kamen, katerega niso mogle omehčati nedolžne Tinetove solzice.

Ubogi dvanajst let stari deček je moral zapustiti šolo, prijatelje in tovariše svoje, ob kratkem vse, kar mu je bilo še ljubo in drago na ovem svetu.

Stara sosedá ga je med potjo zmirom tolažila in mu rekla: „Nič se ne boj Tinče! k dobrim ljudem te bodem pripeljala, ki te bodo radi imeli, kakor so te imeli, tvoj rajnki oče, Bog jim daj nebesa! Videl boš, da se ti bode dobro godilo, ako samo na Boga ne pozabiš, ki je najboljši oče zapuščenih sirot.“

Hodila sta že celo uro, da prideta skozi zelen boršt verh majhnega hriba. Tu sosedá postoji in pravi: „Ali vidiš tam zdolej dve strehi in lesen most čez vodo? To je pri mlinarjevih, tja greva!“

Vse jedno je bilo Tinetu težko pri sercu in še zmirom se je oziral nazaj proti svojemu pravemu domu, dokler se mu popolnoma ne skrije za hribom. Zdaj mu je še le bilo prav tesno pri sercu, in zamišljen in tiho je stopal za staro sosedo. Bilo je nekako okolu osmih zjutraj ko prideta do mlinarjevih. „Glej tukaj boš ostal, ljubi Tine“



reče mu sosedá in ga pelje v hišo. Mlinarica že precej priletna žena prav prijazno sprejme ubovega dečka in ga tolaži. Tudi mlinar je bil videti zadovoljen z njim in ga poprašuje to in óno.

Mlinarica jima prinese zajutrek, da se malo okrepčata. Kmalu potem se sosedá posloví od Tineta in se verne domóv, a Tine je ostal pri mlinarjevih.

Drugo jutro pokliče mlinar Tineta k sebi in mu reče: „Tine! zdaj boš pa gnal živino na pašo. Šel bom sam s taboj, da ti pokažem do pašnika.“ In res ga je mlinar spremil, da mu je pokazal kraje, po katerih sme z živino. — Težko

je bilo Tinetu iz začetka, ali kmalu se je privadil. Vsak dan je vzel saboj „Zgodbe sv. pisma“ in je glasno bral pastirjem, ki so ga prav radi poslušali. Vsi so ga imeli radi, in kaj bi ga ne, ker jih je tako lepo podučeval in jim kratek čas delal.

Nekoga po póludne je Tine zopet svojim tovarišem zunaj na paši zgodbe sv. pisma prebiral. Kar prideta njegov gospodar in gosp. župnik mimo. Nihče ju ni videl. Nekaj časa poslušata obedva in se čudita, kako gladko Tine svojim tovarišem zgodbe sv. pisma bere in razlaga. „Vaš Tine je pa res priden in razumen deček; škoda zanj, da ne hodi v šolo,“ rečejo gosp. župnik. „Vsaj je res škoda“ pristavi Tinetov gospodar, „fant ima bistro glavo in prav dober spomin. Veste kaj gosp. župnik? Brez otrok sem, — fant naj hodi v šolo, in če bo priden, za svojega ga bom vzel.“ — In res! Tine je denes zadnjikrat pasel krave; kajti takój drugi dan ga je mlinar peljal v šolo, kjer se je Tine vseh potrebnih naukov popolnoma naučil.

Ko je šolo dostal, pomagal je svojemu dobrotniku pri mlinu in vseh drugih kmetjskih opravilih. Mlinar in mlinarica sta ga rada imela, kakor bi bil njiju sin, in ko sta čez nekaj let naglo drug za drugim umerla, zapustila sta vso svojo imovino Tinetu.

Tako je postal Tine bogat mož. Bil je milodaren in usmiljen do revežev, in nikogar ni pustil brez pomoči od sebe.

Nekega dne je šel po opravkih v svoj rojstni kraj. Tu je zvedel, da je Štefan, nekedanji prijatelj njegovega očeta, vse zapravil, in da zdaj bolan leži v hiši, katera mu bode tudi čez nekaj dni prodana. Tine si misli, da bi ne bilo napačno, ako bi on kupil hišo, ki je bila nekedaj svojina njegovih starišev in njegov pravi rojstni kraj. Takój je šel k Štefanovim upnikom in je kupil hišo. Ali glej! ko stopi po več letih pervikrat zopet v hišo svojega rajnega očeta, zagleda ubovega Štefana na golej slami ležati v postelji. Žal besede mu ni rekel, marveč skerbel je, da je Štefan zopet ozdravel in dal mu je še celo stanovanje in podpore dovolj, da se je počeno živil na svoje stare dni.

Sè solzami v očeh se je zdaj Štefan zahvaljeval Tinetu za obilne dobrote, brez katerih bi bil moral na stare dni od hiše do hiše kruha prositi. Večkrat je dejal: „Blagor človeku, ki hudo z dobrim vračuje, njega Bog že na tem svetu blagoslovi.“ —

Lep zgled imate otroci v tej povesti nad Tinetom, kako Bog nikoli ne zapusti dobrega otroka; pa tudi, kako je treba povračevati hudo le z dobrim, in odpustiti vsem onim, ki nas so razžalili.

F. Šetina.

Skopuh se spreoberne.

Živel je v Bagdadu, velikem mestu Mezopotanije v Aziji, tergovec po imenu Karazan, ki je bil zaradi svojega bogastva in gerde skoparije znan po vsej jutrovej deželi. Svoje obilno bogastvo pridobil si je s pridnostjo, varčnostjo in srečno tergovino. Dokler je bil Karazan še ubog in brez bogastva, bilo je tudi njegovo serce milodarno in usmiljeno do ubožcev, in rad je pomagal, kjer in kolikor je

mogel. Ali z njegovo imovino raslo je tudi njegovo gerdo poželenje po čedalje večjem imetji. Čim menj mu je bilo treba trošiti, tim ljubše mu je bilo. Po njegovih letih ravnalo se je njegovo serce; čim stareji je prihajal, tim terje je postajalo njegovo serce. Vrata njegove hiše niso bila nikomur odperata, in ubožci so pri njem zastoj iskali podpore in pomoči.

A pri vsem tem da je bil Karazan jako neusmiljen, lakomen in skop, nosil je vendar v svojem serci nekak tajni strah pred kaznijo božjo, in baš to je bil vzrok, da je vsak dan molil, kakor bi bil najpobožnejša duša; izpolnoval je tudi vse zapovedi in nauke mohamedanske vere, se vé, da vse to le na videz, in vsako leto je popotoval trikrat k grobu proroka Mohameda. Dokler je pobožnost združena s pravo in čisto ljubeznijo do človečanstva, vredna je res vsega spoštovanja in česti; hinavstvo pa obudi pri vsakem človeku nejevoljo in merzenje. To resnico izkusil je tudi tergovec Karazan. Noben siromak, ki je prišel po naključji mimo njega, ni ga prosil nikoli za kak dar; nihče ga ni pozdravil, nihče mu ni bil prijazen, da si je bil tudi znan po vsem mestu.

Tako je živel tergovec Karazan mnogo let, in kedor koli je govoril o njem, imenoval ga je le skopega in lakomnega Karazana. — Ali čujte! Karazan se je na enkrat spreobernal in je bil ves drugačen človek. Nekega dne zapove svojemu slugi, naj gre po vsem mestu in naj oznani, da je Karazan kupil sredi mesta veliko in lepo poslopje, v katerem želi pogostiti vse tujce in siromake; k njemu tedaj naj pridejo vsi, ki so revni in nadložni, kajti Karazan je dober in usmiljen človek in hoče pomagati vsem, ki potrebujejo kake pomoči. To se ve, da so se na to čudno povabilo siromaki in berači kar valili v prelepo Karazanovo poslopje. In res je bil Karazan milodaren; postregel je ubožcem z jedjo in pijačo, dal jim je obleke in vsega, česar so potrebovali. Prava, serčna radost mu je sijala iz oči, ko je gledal s kolikim veseljem in s kako slastjo uživajo ubožci dari, katere jim je on podelil. Karazan je bil zdaj res dober človek in prijazen z vsemi, kakor še nikoli poprej. Vse se je čudilo tej njegovej naglej izpremembi. Med čuda zbrano množico so ga nekateri z glavo kimaje na tihoma hvalili in mu zgolj dobre lastnosti pripisovali; kmalu je pa šla pohvala od ust do ust, ki se je izpremenila v glasen in vesel vrisk tako, da je od vseh strani Karazanu donela javna hvala in slava.

Videlo se je Karazanu, da je jako ginen, kajti solze veselja se mu vderé po licih. Vzdignil je desno roko visoko k višku ter dal zbranemu ljudstvu znamenje, da bi rad govoril. Vse potihne ter radovedno posluša, kaj bode povedal Karazan, po vsem mestu dobro znani skopuh.

Ko je bila povsod grobna tihota, povzdigne Karazan svoj močni glas in pravi:

„Vsemogočemu in neskončno usmiljenemu Stvarniku bodi čest in hvala na veke! On si je izvolil moje upanje za svojega poročnika in mi dal v preteklej noči čudne sanje, ki so razsvetlile dušo mojo. Sedel sem sam pri svojih knjigah ter skerbnó prevdarjal dobiček od prejšnjega meseca. Novo veselje me navdá videvšega, da se je moje imetje zopet obilno pomnožilo. Serce se mi je veselja topilo, ko sem na mizo razgernil in gledal zaklad svojih zlatin in dragotin. Oj, to je vse moje, vse moje, rekel sem glavo položivši na mizo, in — kmalu potem sem prav trdno zaspal. In glej! roka Stvarnikova, ki prebiva v tretjih nebesih, me je hudo zadela. Videl sem angelja smerti iz nebes doli stopiti,

enako ognjenemu oblaku; njegova roka me udari, predno sem se mogel z molitvijo pred njo zavarovati. Zdajci me vzdigne bela smert in me nese z nepopisljivo hitrostjo po velikanskih zračnih prostorih. Kmalu sem bil tako daleč, da se mi je zemlja dozdevala pod manoj kakor grahovo zerno in zvezde so lesketale pred manoj v takej svitlobi, ki je solnčno svitlobo daleč preseerala. Zdaj se odpró nebeška vrata in jaz ugledam veličastvo in krasoto, kakoršne še nikoli nobeno človeško oko videlo ni. Neka skrivna moč me je vlekla do prestola vsemogočega Stvarnika, da prejmem plačilo za svoja dobra dela. Svojo zemeljsko poskušnjo sem prestal: noben greh, ki sem ga storil v svojem življenji, ni se dal izbrisati, in tudi nobenega dobrega dejanja nisem mogel več k svojim dobrim delom pridjati. Moje pozemeljsko življenje je bilo končano in čakal sem, da zaslišim sodbo pravičnega sodnika o svojem delovanji. Dobro sem vedel, da je zdaj moja osoda neizpremenljiva. Ta misel me je navdala s takim strahom, da je težava in britkost ležala na mojej duši kakor največji hrib, in obupnost se je polastila mojega serca, ki je še komaj tolklo v persih. Zdaj zaslišim glas iz rajske svitlobe, ki je enako ognjenemu morju stala pred manoj. Strašno mi je bilo pri serci in tresel sem se po vsem životu, ko sem slišal besede ostrega sodnika:

„Karazan, tvojo pobožnost sem zavergel, ker ni bila prava pobožnost, ampak le hinavstvo. Tvoja dela nimajo pri meni nobenega zaslužnja, ker si je opravljal le iz koristoljubja in dobičkarije. Nikedar se ni ozerlo tvoje oko proti meni v nebesa, pa tudi se ni oziralo po revah in nadlogah tvojega bližnjega, ampak gledalo je poželjivo le po bogastvu in dobičkariji. Karazan, zakaj je bilo tvoje serce tako terdo in neobčutljivo, kedar si gledal reve in nadloge svojega bližnjega? Pregrehe tvojega bližnjega ne opravičijo tvoje skoposti. Ali ne sije solnce enako vsem ljudem? Ali ne pada rosa in dež enako po polji bodi si pravičnega ali krivičnega? Ali ne cvetè preljuba pomlad vsem enako, dobrim in hudobnim? Ali ne donaša jesen svojega sadú bedakom ravno tako kakor modrijanom? In ti, Karazan! kako si bil neobčutljiv, kedar si videl svojega sobrata v potrebah in nadlogah, in kako hlastno si grabil posvetno, minljivo blago v svoje naročje. Ti, Karazan, živel si samo sebi, pa zato tudi ne boš užival nebeškega veselja. Ločen od nebeških prebivaleev potikal se bode tvoj duh vso dolgo večnost popolnoma sam po tminah neizmernih prostorov. Z večno tmino te bodem ogernil in sè samoto te bodem obdal; temota in samota naj ti daljšajo dolge ure večnosti in pomnožujejo tvoje bolečine.“

V tem trenutji nekaj zaverši, močen veter me zgrabi in nese kakor blisk po neizmernem prostoru stvarjenja, a za manoj se vleče kakor megla cela versta veš in drugih pošasti. Brez števila svetov je šlo mimo mene enako švigajočim bliskom. Dalje in dalje me nese in tako pridem na mejo ustvarjenega sveta. Zdaj se mi je stannelo pred očmi in o groza! strašna temá se je odperla pred manoj v brezkončnej praznoti. Kamor koli pogledam, ne vidim drugega nego globoke prepade, v katerih kraljuje večna tihota; vse je prazno, vse je pusto in temno, kakor v najtemnejšem grobu. In tukaj bo moral Karazan ostati vso dolgo večnost! Groza in strah me izpreletí, ko to pomislim. O ko bi vsaj mogel terpeti z drugimi pogubljenimi! Skupno terpljenje bi lajšalo moj obup in peklenški ogenj bi me tolažil sè svojo svitlobo. Ali ko bi bil vsaj pahnen v kako zvezdo, katera se vsakih tisoč let po enkrat verne v srečne kraje luči in življenja, imel bi vsaj nekoliko veselega upanja, da bom vendar še videl svitlobo in veselo

gibanje živočih stvari, ako tudi le za trenotje, ter ne bodem večno prebival v černej temoti, v katerej nimam niti tolažbe niti pomoči. Ko sem tako sam sebi govoril, izginila je zadnja svitla zvezdica izpred mojih oči in ugasnila je sè slabim bliščem v gostej temoti. Zdaj sta bili moja britkost in obupnost še večji, kajti neslo me je vedno dalje in dalje v neizmerne prostore, ki so bili še pustejši in temnejši od prejšnjih. In ko bi moral deset tisoč let vedno naprej leteti, mislil sem si, ležijo vendar pred manoj zmirom nova brezdna brezkončne temote, skozi katero mora moj duh leteti — vedno dalje in dalje brez konca in kraja. Baš ko sem tako mislil, polastila se me je neka strašna bolečina, stegnil sem svoji roki z vso močjó proti onim svetovom vesoljnega stvarjenja, v katerih prebivajo živoče stvari božje in glej! — probudil sem se.

Ove čudne sanje — pripoveduje Karazan dalje, ko se je nekoliko oddèhnul — učile me so spoznavati, kolika sreča za nas ljudi so bitja, katera z nami delé ljubezen, čuvstva, srečo in terpljenje. Britkosti in težave, ki sem je imel v sanjah, in moje silno hrepenenje po ljudeh, pripeljale me so do spoznanja, kolike vrednosti je prava ljubezen, ki jo imamo do svojega bližnjega. Solnce pravega usmiljenja je posijalo v moje merzlo serce in zopet se je odperlo vsem onim, kateri potrebujejo moje pomoči in tolažbe. Pridite tedaj k meni vsi, ki ste ubožni in nadložni, Karazan je človek, ki želi pomagati in tešiti, kolikor zna in premore.“

Tu obmolkne Karazan. Polhen hvaležnosti in svetega spoštovanja do Stvarnika se ozrè proti nebu in solze prave čiste ljubezni se mu vsipljejo po obrazu.

A zbranemu ljudstvu, ki je tiho in mirno poslušalo Karazanov govor, zdelo se je, kakor bi se bilo tudi ono iz strašnih sanj probudilo.

Kalif, ki je čul pripovedati ovo dogodbo, zapovedal je svojim pisarjem, da jo zapišejo v letopis njegove dežele na korist prihodnjemu rodu in še posebno v svarilo vsem skopuhom in lakomnikom.

— m —

Otroci, bodite odpustljivi.

Včeraj sem šel iz vasi vèn na polje, da pogledam, kako kaj žito raste. Na potu srečam dva dečka, ki se nekaj pogovarjata. Stopim bližej in slišim te-le besede:

„Ali že veš,“ pravi stareji deček mlajšemu, „da je Vertlarjev Nikica še zmirom hud na svojega strijca in še zdaj ne izpregovori dobre besede ž njim?“

„Ali res!“ začudi se njegov tovariš, „nu ako je tako, pa tudi jaz ne bodem več govoril ž njim.“

Pač je žalostno, mislil sem sam pri sebi, ko sem slišal ta otroški razgovor, da se otroci večkrat zaradi kake malenkosti spró, ter potem drug drugega sovražijo ter se še dolgo prijazno pogledati nečejo. Malenkosti, pravim, so dostikrat krive sovraštva in razpertije med otroci, to vemo prav dobro vsi. Ako drug drugega le po naključji malo sune, berž je sovraštvo med njima; ako dobi kak otrok lepšo obleko od drugega, že se uname zavíid in sovraštvo med njima; večkrat je zadosti kako jabolko ali le kaka igrača, da se dva najboljša tovariša dolgo ne moreta potem pogledati z dobrim očesom. Od kod pride to naglo sovraštvo

med majhnimi otroci? Ako to stvar na tanko preiščemo, našli bomo, da sta po največ žarljivost in gerda nevošljivost krivi vseh takih otročjih razpertij, ki mir in slogo med otroci podirajo in sovraštvo v njihovih mladih srcih izbujajo. Majhni otroci se obnašajo večkrat tako, kakor bi bili že Bog si ga vedi kaki gospodje. Pa je že tako, vsak hoče svoje pravo imeti in od tod pridejo tudi prepiri med mali svet. Otroci, bodite vendar pametni, in kedar vas bode mikalo združbo in sovraštvo delati med saboj, odstopite raje nekoliko od svojega prava, in odpustite svojemu tovarišu, ki vas je morda po nevedoma razžalil. Bodite mirni in ljubeznjivi; ogibajte se sovraštva in razpertije. Tudi se ne sramujte odpuščenja prositi, kedar ste komu kaj zalega storili ali ga kako drugače razžalili.

Sv. Peter je vprašal enkrat svojega Gospoda in Zveličarja, kolikokrat mora odpustiti svojemu bližnjemu. „Ali je dosti,“ rekel je, „ako mu odpustim sedemkrat?“

„Povem ti,“ odgovori mu Jezus, „da ne samo sedemkrat, ampak sedem in sedemdesetkrat moramo odpustiti svojemu bližnjemu, kedar nas je razžalil.“ Te Jezusove besede se pa ne smejo vzeti po številkah, ampak one pomenijo, da moramo svojemu bližnjemu odpustiti tolikokrat, kolikorkrat nas je razžalil.



Povedal pa je Jezus enkrat svojim učencem tudi lepo priliko, kako moramo odpuščevati svojemu bližnjemu; ta prilika vam jegotovo že znana, a škodovalo tudi ne bo, ako vam jo „Vertec“ še enkrat pové. Ta lepa prilika glasi se tako-le:

Bil je nekdaj neki kralj, ki je hotel sè svojimi hlapci obrajtati in vedeti, koliko mu je kateri dolžan. Pervi hlapec, ki stopi k njemu, bil mu je dolžan deset tisoč funtov denarja; to pa je gotovo velik znesek. Ker pa hlapec tega zneska ni hotel poverniti, zapovedal je kralj prodati hlapca, njegovo ženo in otroke, in vse, kar je imel premoženja, da se poravna in poplača njegov dolg.

Ko je hlapec slišal kraljevo povelje, pade predenj na kolena in ga prosil rekoč: „Gospod, imej poterpljenje z manoj; vse ti bodem povernil!“ — Hlapec se je kralju v serce smilil, zato mu je kralj ves dolg izpregledal in ga potem izpustil.

Veselo gre hlapec izpred kralja. Ali ko vèn pride sreča od zunaj drugega hlapca, svojega sobrata, kateri je bil njemu samo sto petakov dolžan. Prijel ga je in davil, rekoč: „Plaçaj mi, kar si dolžan!“ Hlapec, njegov sobrat, pade predenj na kolena in ga prosil, rekoč: „Imej poterpljenje z manoj, vse ti bodem povernil.“ On pa ni hotel nič slišati o tem, ampak šel je in ukazal ubogega hlapca v ječo djati, dokler dolga ne poplača.

Ko so pa to drugi hlapci videli, kar se je zgodilo, bili so jako žalostni, šli so k svojemu gospodu in mu povedali vse, kar se je dogodilo.

Kralj se razserdi, pokliče neusmiljenega hlapca k sebi in mu reče: „Ti hudobni hlapec, ves dolg sem ti odpustil, ker si me prosil. Ali se nisi mogel usmiliti tudi ti svojega sobrata, kakor sem se usmilil jaz tebe?“ To rekši izroči ga trinogom, da ga zapró v ječo, dokler zadnjega vinarja ne poplača. To je bila pravična kazen.

In Jezus je še pristavil in djal svojim učencem: „Baš tako bode storil tudi moj nebeški oče z vami, ako ne boste odpustili vsakateremu svojemu bratu, ki vas je razžalil.“

Otroci naučite se to lepo priliko na pamet in bodite zmirom mirni, ljubeznjivi, potolažljivi, spravljivi in odpustljivi.

— m —

Zaušnica o pravem času.

Živel je v Zagrebu, hervaškem glavnem mestu, neki tergovec, katerega so ljudje imenovali Verlič. Tega tergovca pozdravljali so večkrat in prav prijazno nek lepo oblečen mladenič. Tergovec mu je tudi odzdravljali, akoravno ni poznal prijaznega mladeniča, a zdelo se mu je vendar, da ga je moral že nekje videti, kajti znan se mu je zdel po obrazu. — Bilo nekega dne, in nek prijatelj je povabil Verliča na obed (kosilo). Verlič pride in tu v prijateljovej hiši najde omenjenega mladeniča, ter vidi, kako se z njegovo obitelji (družino) veselo spreha po vertu, ter prijazno in ljubeznjivo razgovarja. Ko se jim Verlič približa, hotel mu je prijatelj, kakor se spodobi, mladega gospodiča predstaviti. Ali mladenič berž poprime besedo in pravi: „Ni treba gospod, da me predstavite, kajti s tem le gospodom se pozna že davno.“

„„Kako to,““ reče Verlič, „ne umejem vas. Vi se motite mladi gospodič, kajti jaz vas ne poznam. Res je sicer, da me vselej, kedar me srečate, lepo in uljudno pozdravite, ali brez zamere, ne poznam vas!““

„In vendar se pozna,“ odgovori prijazni mladenič, „in to, kakor sem rekel, že davno. Tudi me serčno veseli, da se mi zdaj najlepša prilika ponuja, da se vam zahvalim za veliko dobroto, katero ste mi izkazali.“ — „Vi gospodič ne govorite jasno““ reče Verlič, „tudi ne vem, čemu bi se mi imeli zahvaliti, ker vas ne poznam.““

„To je že stara reč“ povzame mladenič besedo; „veste kaj? sedimo tukaj le na klop in razložil vam bodem stvar, katere ne umejete, le pazno me poslušajte. — Minulo je že 17 let in jaz sem bil takrat komaj devet let star deček; prišel sem baš iz šole domov in mati mi je dala skorjico kruha. Jedé suhi kruh mislil sem si večkrat, da bi ne bilo slabo, ako bi imel poleg kruha tudi kako jabolko, da bi vanj ugriznil. Moji tovariši imeli in jedli so jabolka, kolikor so jih le želeli, a jaz čisto nič do suhe skorjice kruha, in to me je jako žalilo in bolelo. Tako mislé šel sem nekega dne na terg, kjer so branjevke prodajale različno ovojče, a dakako, da je bilo mej njim tudi mnogo velikih, lepih in rudečih jabolk. Zdelo se mi je, gospod, kakor bi se mi bile jabolke in daleč smehljale sè svojo lepo rumeno rudečo barvo, ter me vabile, kakor našo

pervo mater Evo v raji, da naj roko stegnem po enem, ter je skrivaj uzamem. Postojim blizu košare in čakam, da se branjevka kam v stran oberne in me ne vidi, kako bom segel po lepo rudečih jabolkih. In res, kmalu se je začela razgovarjati sè svojo sosedo, in ko pogleda nazaj, stegnem jaz berž in bolj svojo roko, zgrabim eno jabolko, ter je mislim hitro v žep pobasati. Ali komaj sem to storil, zašumelo mi je nekaj prav pošteno okoli ušes. Udaril me je nekedo po licu, da se Bog usmili, in to s tako močjo, da sem, kakor se pravi, videl na enkrat deset solnc, a jabolko mi je v tem padlo od velikega strahú na tla. „Fantè,“ zagermi nek debel glas blizu mene, „ali veš kako se glasi sedma zapoved božja? Mislim, da si denes prvič, pa tudi zadnjič stegnil svojo roko po tujem blagu.“ — Zdelo se mi je, gospod, da bodem mertev padel na tla od velike sramote. Ko oči odprem, pogledam vas, ki ste stali na onej strani, od koder je zaušnica priletela. Zaušnica in vaša slika sta mi ostali globoko usajeni v mojem serci, in vsega tega se še tako spominjam, kakor bi bilo denes. Šel sem domóv z rudečim licem kakor kuhan rak, in zmirom mi so v ušesih šumele besede, ki sem je slišal od vas: „To naj bode vpervič in zadnjič!“ Sklenil sem čversto in sam sebi rekel: Da, da, zadnjič! Vsakikrat, ko je gosp. učitelj veroznanstva v šoli učil in ponavljal nauk o sedmej zapovedi božje, spomnil sem se prav živo onega dne in časa, ko sem prejel gorko zaušnico, in vselej mi je kaka solzica priplavala v oči. — Izveršil sem potem šolske nauke in stopil pozneje v službo pri nekem trgovci kot poslovdja. Odkritoserčno vam moram povedati, da sem bil večkrat v skušnjavah polastiti se gospodarjevih novcev, česar bi moj gospodar morda še celó zapazil ne bil; ali vselej, kedar koli sem prišel v take skušnjave, spomnil sem se vaših besed: „To naj bode zadnjikrat!“ in mahoma me je minula vsaka misel in želja po tujem imetku. — Zdaj živim v svojej lastnej hiši in sem dosti bogat; ali samo vam, gospod, moram se zahvaliti, da pri vsem mojem premoženji ne najde se niti najmanjši novčič (krajear), ki bi bil tuje blago, ali pa pridobljen krivično.“

Tako je govoril blagi mladenič, prenehal je malo, globoko vzdihnil, potem pa prijel trgovca Verliča za roko, in rekel: „Dopustite mi, gospod, da poljubim to roko, ki mi je toliko dobrega storila.“ Verlič neče dopustiti tega, ampak z ginenim srcem reče: „Dopustite mi vi, gospod, da ljubim serčno človeka, ki je vse moje ljubezni vreden, kajti delali ste vselej v svojem življenji tako, kakor ste se mlad od poštenih ljudi naučili.“

Pr. Mirobratski.

Kaznovana mačica.

Stoji zelena tratica
Na sredi trate lipca,
Na njej se drobna tičica
Vertela je, prepevala
Od zlatih ur, veselih dni,
Ljubezni božje, milosti.

Prilezla pa je mačica,
Oj mačica potuhnjena;
Ko tico peti slišala
Tako-le si je mislila:
„Ne boš si dolgo pela ne,
Bom kmalu jaz požerla te!“

Zdaj mačica prederzna vsa
Po deblu gor je plezala;
Al predno je na verh prišla
Je tičica pobegnila.
Na mačico pa čakal je,
Hud lovski pes od spodej že.

Ko mačica v obupnosti
Z drevesa psu uteč želi,
In dviga se, — jej spidersi —
Da pade in pobije si
Glavo, noge. — „Mijáv, mijáv!“
Za, djanje njeno jej je prav.

P. Gros.

K r a j a š t v o .

Ko so se ljudje začeli razširjevati po vsem svetu in se naseljevati v kraje ostrejšega podnebja, treba jim je bilo skrbeti, kako bi si telo branili mraza in drugih nezdod. Perva njihova obleka so bile živalske kože, katere si so za potrebo s ternjem ali šilasto kostjo sešivali. A ker je bila taka obleka, kakor si misliti moremo, brez vsega vkusa, začeli so premišljati, kako bi si jo lepšo in vkusnejšo naredili, ter so začeli na njej mnogokaj popravljati. Za Abrahamove dōbe so znali že volno presti, in kmalu zatem so začeli iz volnene preje tkanine tkati. Egipčovski Jožef je nosil že pisano obleko, za katero so ga zavidljivi bratje tako čertēli, da so ga malo ne ubili. O Mojzesovej dōbi so izdelovali že različne pertenīne, ovčīne in velbodovīne*). V starodavnej dōbi so nosili dolga oblačila, v boku prepasano. Babilonci so bili prvi, kateri so iznašli igle, ki so je iz začetka rabili samo za pletivo in vezēnje, a nekoliko kasneje tudi za šivanje. S takimi iznajdbami je šlo vse na bolje, in obleka je dobila kmalu lepši in vkusnejši kroj. To se vé, da se takrat obleka ni tako pogosto menjāvala, nego se menjāva denes malo ne vsak dan. Hlače denašnjega kroja so iznašli na Francoskem pred kakimi tisoč leti, in od tega časa dobivamo baš iz Francoskega do malega ves vkus ali nošo. A to željo francoskega vkusa nam je treba večkrat zelō drago plačati. Tako se je krajaštvo povzdignilo, ter se bolj in bolj povāžilo in pomenītilo; kajti to ni šala, na tanko se naučiti vseh izprememb ter vsako obleko po najnovešem francoskem kroji narediti, kakor to učē pariske vkusne novine; a gorje ubogemu krajaču, ako bi tega ne znal narediti.

Torej treba, da si vešč krajač prizadeva, seznaniti se z najnovešim vkusom, ter da po njem vse kroji in šiva, in da so tudi suknje tako narejene, da človeka niti najmenj ne pačijo človeške podobe. — V najnovejšej dōbi so iznašli tiste šivālnice (Nähmaschinen), ki so verlo dobro zložene, in s katerimi se more hitreje in lepše šivati nego z roko. A vendar niso še tako daleč dognali, da bi nam krajačev ne bilo treba; kajti tudi na oblačilih, šivanih na šivālnicah, treba da krajači še mnogo popravljajo in prešivāvajo, predno so izgotovljena.

Neki nespametni ljudje, posebno hudobni otroci, imajo gerdo navado, da krajače dražijo in zasmehujejo; vsi taki so zelō plitve glave, ker še toliko ne umejo, da so krajači vse tako, kakor vsi drugi rokodelci česti in spoštovanja vredni.

Otroci, vaša prihodnost.

Ljubi otroci, vi ne boste zmirom majhni in mladi. — Ne bodo vas zmirom drugi podučevali, kako imate delati in kako se imate vesti! Nihče vam ne bode zmirom dajal, kakor dosedaj vsega, česar vam je treba. — Tudi ne boste imeli zmirom take priložnosti in takega časa, kakor zdaj, da bi se mogli naučiti vsega kar vam je za življenje potrebno in koristno. — Vaša sedanja doba je najsrečnejša in najdragocenejša; zato morate že zdaj delati za svojo prihodnost. — Ob kratkem: Vi ste denes otroci, kmalu bodete možje; ne pozabite nikedar, da je bil vsak človek najpred otrok. — Ako ni otrok kakor treba, tudi mož ne bode mnogo prida. — Ako se pokvari cvēt, tudi sad ne bode niti lep niti dober.

*) Tkanine od lanū, volne in velbodove dlake.

Prirodopisno-natoroznansko polje.

VIII.

S n e g.

O snegu vam pač ne bode treba mnogo govoriti, ako ste le dosedanje moje spise na tanko prebirali. Začetek snegu je baš tisti kakor dežju. Med dežjem in snegom je samo ta razlika, da dež pada v vodenih kapljicah, a sneg obstoji tudi iz parinih kapljic, ki so pa zmerznile v zraku.

Vidite tedaj, da je treba zime ali mraza, predno se sneg naredi. Gotovo še nikedar videli niste, da bi po letu snežilo. Pač da se snega tudi po letu najde, ali to samo na visokih gorah, kjer je tudi v največjej vročini jako merzlo.

Bilo bi prav dobro in koristno vedeti, jeli so sneženi oblaki iz ravno takih kapljic zgoščene pare sestavljeni, kakor deževni oblaki, ali so pa morebiti kapljice že v sneženih oblakih zmerznene. Mi si to stvar le mislimo in predstavljamo, kakoršna bi morala biti, a prav natankega o tej stvari ne vemo. Res je, da zmerznene kapljice padajo iz oblakov, pa je tudi res, da ravno te kapljice razhladujejo paro katëra je pod njimi v zraku, a ta para stisnena v tenke ledene iglice se prijemlje zmerznenih kapljic in tako postanejo iz drobnih iglic šesterkotne zvezdice, v katerih pada sneg k nam na zemljo; pravimo jim snežinke.

Po lepem vremenu v hudej zimi vidite prav mnogo ledenih iglic in prelepih belih zvezdic ali kërpic padati iz zraka na našo zemljo. Pravite jim sneg. Vse te kërvice so iz zmerznene pare, ki je bila v zraku. Takrat je zrak zelo suh, ker tudi voda po zimi slabo izhlapuje, pa tudi para, ki je v zraku, pada zmerznena na zemljo.

Sneg je našim poljedelcem jako koristen. Po vaseh in mestih bi ljudje sicer lahko bili brez snega, ali na polji brani sneg zemljo pred zimo in mrazom. Akoravno je sneg sam po sebi merzel, vendar je mnogo gorkeji od zime, ki je pri nas večidel dosti ostra, po drugih severnih krajih pa res strašanska. Kedar zemlja pod snegom leži, zdi se nam, kakor bi bila z lepo belo odejo pokrita, a ta bela snežena odeja ne pusti mraza v zemljo, ter brani poljske setve, da ne pozebejo. Pa tudi po vaseh in mestih je sneg v ojestrej zimi potreben, ker bi drugače še mnogo ostrejša zima bila.

Sneg je pa tudi najboljše zdravilo proti ozeblini. Ako komu ušesa, nos, roki ali nogi ozebejo, ni ničesar boljšega nego pest snega vzeti, pa ozebeno stran telesa ž njim dobro odergniti. Pravijo, da koj neha bolečina.

Lj. T.

K o z a.

Krave si siromašni ljudje ne morejo tako lahko kupiti, ker je predraga, pa jej je tudi treba mnogo in dobre kërme. Kozo si pa človek lahko kupi za ne-

koliko goldinarjev, in tudi kërma se jej laže preskerbi. Dasiravno je koza dober kup, vendar je jako koristna žival pri hiši. Kozje mleko je posebno zdravo. Res je, da nekako neprijetno udarja v nos, a vendar je prav tečno in človek se ga kmalu privadi, ter mu potlej tudi dobro diši. Iz kozjega mleka se nareja tudi surovo maslo (puter), ki še hujše diši nego mleko. Toliko boljši pa je kozji sir. Kozje meso je prav dobra in tečna jed.

Koze, in še posebno kozličji, so verlo živahne in okretne živali. Posebno jim dobro dé, kedar se plazijo po bërlih in rebrih, koder se spenjajo ob germih in nizkih drevesih, ter objedajo mlado listje, popke in mladike; to se vé, da gozdarjem in vertnikom to počenanje ni po volji. V obče imajo koze največje veselje, kedar plezajo po visokih gorah, melinah in pečinah. Bolj ko je razpokano in raztergano kako skalovje, bolj ko je divji kak kraj, toliko bolj jim ugaja. Večkrat se spnó na tako sterme in viseče kraje, da se potlej še obrniti ne morejo. Proti človeku je koza prijazna in mnogo priverženejša nego druge domače živali. Dakako da je tudi ona malopridna in večkrat jako svojeglavna. Denes hoče po vsej sili in povsod za človekom, a jutri ti tišči vedno le v hlev nazaj, pa počni ž njo, kar koli ti je drago. A kozli, posebno stari, se med saboj radi terkajo, ter so dostikrat tako močni, da še celó človeka na tla poderó sè svojimi rogovi. Tudi koza ni plaha žival. Kedar se jih po več skupaj prvič sreča, terkajo se tako močno z rogmi, da se pokanje in treskanje rogov daleč razlega, in bi človek mislil, da si morajo črepinje razbiti. Psa se prav nič ne bojé, postavijo se mu, ako je naglo kje sreča, po konci, in pes mora še celó gledati, da ne dobi prav gorkih v svoja rebra.

Največji kiné pri kozah so rogovi, ki so pri kozlih véasih po dva čevlja dolgi. Rogovi storé, da je ta žival videti nekako čestitljiva in ponosna. Imamo tudi koze brez rogov, ki pa so ravno tako koristne kakor gategate.

Koza je listje vsakoverstnega bilja (rastlin). Znamenito je to: kedar pride koza na tak kraj, kjer rastejo različna bilja, hoda sèm ter tja in si najboljših izbira. Mladega in nežnega listja ne moreš jej nikoli dosti zagraditi. Mnoga strupena zelišča, n. pr. mleček, mišjek, pasji peteršilj ali trolbeliko jedó koze brez da bi jim kaj škodovalo. Sama trava, pa naj bi bila tudi najboljša, jim nič kaj ne diši; zeljenave, kakor so detelja, grašica, grah, mladi oves, to jim gre bolj v tek. Po zimi jim pokladajo senó, korun, repo in korenje. Pri tem je pa treba vedno paziti, da je hrana čista, drugače jo razberskajo in popusté. V obče ljubijo koze snago; zato ta žival, ki se prav dobro počuti na gorskem zraku, shujša in še celó izboli v nesnažnem hlevu.

Razen mleka in mesa dajejo nam koze tudi kožo, iz katere se izdeluje jako čvrsto in tenko usnje za rokavice. Tudi loj, dlaka, rogovi in čreva se koristno porabijo.

Pri nas vidimo največ kóz po onih ubožnih in žalostnih krajih, koder so nepremišljeni ljudje posekali hladne gozde, ter nam lepe in rodovite kraje izpremenili v kamenite puščave. To je sploh na Krasu, posebno pa v Primorji, v gorenjej granici in v Dalmaciji. Naše cesarstvo ima poldrugi milijon kóz in Dalmacija sama redí skorej tretjino tega števila.

Razne stvari.

Červiček.

Nikar červičku delat' zlá,
Ker Bog ga tudi rad ima.
Čeravno v prahu zvija se,
Življenje vendar ljubo je
Červičku tud' ubogemu,
Nič žalega ne stori mu! —
Glej, sonce gorko od neba
Obséva tudi červeka,
In božje gleda nanj okó
Kakor na tebe, baš takó.
Obleko, hrano dobri Bog
Deli iz svojih milih rok
Červičku, majhnej stvárici,
Ki tud' po svoje ga čésti.
Zatorej mučiti nikar
Červička, ki je božja stvar.

I. Tomšič.

Računska naloga.

(Priobčil K. Jelušič).

Število 45 naj se na štiri dele razdeli takó, da kedar se prvemu delu prišteje 2, od drugega dela odšteje 2, tretji del pomnoži z 2 in četerti del razdeli z 2, zmirom enako število izide.

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnjem listu.)

Rešitev naloge sè številkami, računске naloge in besédne zastavice v 7. listu „Verteca.“

Rešitev naloge sè številkami.

1 2 3 4 5 6 7
K o č e v a r

Prav so jo rešili: Gg. Kazimir Jelušič v Kastvi; Mih. Kalan, učitelj v Orehku; Drag. Vincek, občinski bilježnik v Vuki v Slavoniji; Mart. Potočnik, učitelj na Trati; Iv. Jezeršek iz Gorenjevasi; Janez Švajger v Staremtergu p. Loža; Ivan Zarnik, učitelj v Budanji; J. Božič, dijak v Gorici; Lov. Praprotnik, dijak v Ljubljani; Ant. Obreza, učencec v Ljubljani; Iv. Tomšič, norm. v Ljubljani; Iv. Vuk in Andraš Bedjančič, učenca v Središču; D. Jug, J. Gorup, M. Ogrizek, F. Oražem, J. Vodopivec, J. Malnaršič, učenci pri sv. Ivanu na Pivki. — Jozefa Tavčar, kuh. v St. Jerneji; Jeaneta Pirc, gosp. v Teržiči; M. Cvelf, J. Gorup, J. Ambrož, J. Kalister, učenke pri sv. Ivanu na Pivki.

Rešitev računске naloge:

Tribrojno število je 845; povprečni znesek $8 + 4 + 5 = 17$.

Število 845

Obernjeno 548

Ostanek za 297 manji od iskanega (845).

Jédnice pred stotice postavljene dádo število 584. — To število odšteto od 845 imamo

845

— 584

ostanek 261.

Prav so jo rešili: Gg. Kazimir Jelušič v Kastvi; Iv. Zarnik, učit. v Budanji, in Ivan Maček, kmetski fant iz Sestranskevasi.

Rešitev besédne zastavice:

Pomislí na konec prej da kaj storiš.

(Rešil je ni nihče.)

LISTNICA. Gg. K. J. v K.: Kar se tiče Vaše druge računске naloge, bila je že priobčena v lanjskem „Vertecu.“ — J. Z. v B.: Morda da se sčasoma porabi, ker je še poprave treba. — J. B. v G.: Vaša naloga sè številkami ni primerna za natis. — J. S. v St. J.: Nadejam se, da bomo 16. avg. skupaj šli k razstavi. Na zdravje! — Fr. Ludwig v Zagorji: Vaše mične napeve prinesem v prihodnjem listu; denes je bilo to nemogoče, ker moramo čakati, da se kaj denarja za priloge nabere. Serčen pozdrav! — Lov. P. v Pušcavi in Šim. P. v St. Vidu: Naročnino prejeli.

„Vertec“ od 1871. in 1872. leta se dobiva terdo vezan po znižanej ceni za 2 gl. letnik pri podpisanim uredništvu.

Prošnja. Vse one čest. gg. naročnike, ki nam so še za lanjsko in letošnje leto na dolgu, prosimo prav uljudno, da svoj dolg kmalu poravnajo, da nam jih ne bode treba po poštnjej listnici še posebej opominjati, ker nam to mnogo dela in tudi stroškov prizadeva. Upamo, da se nam ta naša prošnja izpolni.

Uredništvo.